

ШВИДАНЕНКОГенефа Олександрівна
shvidanenko.go@gmail.com

УДК 005.52:[338.31:621.39(477)]

**ДІАГНОСТИКА БІЗНЕС-ДІЯЛЬНОСТІ
ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ
УКРАЇНИ**к.е.н., професор, завідувачка
кафедри економіки,
Київський національний
економічний університет
ім. В. Гетьмана**BUSINESS ACTIVITY DIAGNOSTICS OF
TELECOMMUNICATION ENTERPRISES OF
UKRAINE****КУЦЕНКО**Євгенія Костянтинівна
kutsenkoevgeniya@gmail.comспеціаліст, ПрАТ
«Київстар», аспірант,
Київський національний
економічний університет ім.
В. Гетьмана

У статті наведені основні результати комплексної діагностики діяльності телекомунікаційних компаній та обґрунтовані визначальні тренди їх функціонування. Доведено, що забезпечення об'єктивного аналізу результативності діяльності досліджуваних підприємств можливо виключно на основі розширення традиційного підходу до інтерпретації системи індикаторів. Встановлено, що незважаючи на певні девіації показників діяльності та фінансово-економічний стан телекомунікаційних підприємств України, їм притаманні позитивні тенденції до змін.

В статті представлені основні результати комплексної діагностики діяльності телекомунікаційних компаній, а також обґрунтовані визначальні тренди їх функціонування. Доказано, що забезпечення об'єктивного аналізу результативності діяльності досліджуваних підприємств можливо виключно на основі розширення традиційного підходу до інтерпретації системи індикаторів. Установлено, що незважаючи на певні девіації показників діяльності та фінансово-економічний стан телекомунікаційних підприємств України, їм притаманні позитивні тенденції до змін.

The article presents the main results of complex diagnostics of telecommunication companies' activity and substantiates the determinants of their functioning. It is proved that providing an objective analysis of the performance of the enterprises under the knowledge economy is possible only on the basis of expanding the traditional approach to the interpretation of the indicator system. It has been determined that telecommunication enterprises of Ukraine have positive tendencies for change, despite certain deviations of activity indicators and financial and economic state.

Ключові слова: діагностика, аналіз, телекомунікаційні підприємства, результативність бізнес-діяльності, тренд

Ключевые слова: диагностика, анализ, телекоммуникационные предприятия, результативность бизнес-деятельности, тренд

Keywords: diagnostics, analysis, telecommunication enterprises, business performance, trend

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Розвиток новітніх технологій вимагає від телекомунікаційних компаній нових підходів і способів залучення та утримання клієнтів, балансування інтересів усіх зацікавлених осіб, пошуку альтернативних шляхів підвищення конкурентоспроможності та результативності послуг.

В умовах нестабільності зовнішнього середовища, несприятливої кон'юнктури, загострення конкуренції на результативність діяльності підприємств впливає безліч чинників, як зовнішніх, так і внутрішніх. А показники, що характеризують ефективність функціонування підприємств, повинні об'єктивно відображати основні визначальні тренди життєздатності досліджуваних суб'єктів господарювання. Тож питання проведення сучасної комплексної діагностики бізнес-діяльності телекомунікаційних підприємств у контексті економіки знань є актуальним.

МЕТА СТАТТІ

Мета даної статті полягає у проведенні комплексної діагностики бізнес-діяльності телекомунікаційних підприємств України для обґрунтування основних трендів їх функціонування з визначенням перспектив розвитку.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною базою роботи є наукові праці, предметом дослідження яких є діагностика бізнес-діяльності підприємств, ресурси Internet та офіційні статистичні дані.

У процесі дослідження використано методи логічного аналізу, класифікації, порівняння, узагальнення, графічного відображення даних і статистичної обробки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблематиці економічної діагностики підприємств були присвячені праці таких іноземних і вітчизняних вчених, як В. Василенко, А. Воронкова, А. Гречан, Р. Каплан, М. Кизим, Л. Костирко, Ф. Котлер, І. Кривов'язюк, О. Мельник, П. Нівен, В. Рапорт, Е. Стоянов, Г. Швиданенко та інших.

Останні тенденції функціонування та розвитку телекомунікаційного ринку України розкрито в наукових працях С. Воробієнко, В. Гранатурова, О. Дриль, О. Князевої, І. Новикової, С. Сазонової та інших. Водночас, відаючи належне науковому добробку, варто підкреслити, що проведення сучасного об'єктивного аналізу можливо виключно на основі розширення традиційного підходу до інтерпретації системи показників результативності діяльності досліджуваних підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Вибір інформаційної бази аналітичного оцінювання бізнес-діяльності вітчизняних телекомунікаційних (ТК) підприємств був здійснений за основними критеріями:

- актуальність послуг, а саме їх відповідність сучасним споживчим вимогам, що зумовлюється стрімким і масштабним переходом від фіксованого телефонного зв'язку до рухомого (мобільного) зв'язку, а також зростанням потреби не лише у фіксованому (широкозмуговому) інтернеті, а й у мобільних його версіях;

- можливість порівняння компаній з переважанням спектру фіксованих послуг (телефонія та широкозмуговий Інтернет) з компаніями, що спеціалізуються на рухомому зв'язку (мобільний зв'язок та 3G Інтернет);

- масштаб підприємницької діяльності компанії, а саме: кількість абонентської бази, обсяги доходів та частка ринку.

За цими критеріями у статті діагностується бізнес-діяльність ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна» (бренд «VODAFONE»), ПАТ «Укртелеком», ТОВ «Лайфселл», ПрАТ «Фарлеп-Інвест» (Телекомунікаційна група Vega).

Традиційним лідером ринку телекомунікаційних послуг серед телеком-операторів є ПрАТ «Київстар», який більш ніж за двадцятирічний період свого функціонування, створив позитивний імідж серед споживачів і високо розвинув свій бренд. На сьогодні компанія надає послуги зв'язку та передачі даних на основі широкого спектру мобільних і фіксованих технологій, у тому числі 3G. Абонентами компанії є понад 26 млн. клієнтів мобільного зв'язку і 810 тис. клієнтів фіксованого широкозмугового Інтернету. Політика ПрАТ «Київстар» орієнтована на масштабні інвестиції у розвиток мобільної мережі на території України та впровадження інноваційних розробок і послуг: у 1998 році компанія першою запропонувала абонентам послугу SMS, у 2000 р. першою почала надавати доступ до мережі Інтернет за технологією WAP; компанія першою впровадила «пакетні» тарифні плани без плати за хвилини та скасувала помегабайтну тарифікацію Інтернету; першою на Україні повністю модернізувала комутаційну мережу

для підготовки до впровадження технологій швидкісної мобільної передачі даних. У мережі Київстар встановлено новітнє обладнання, що підтримує стандарти зв'язку 3G, 4G та LTE. Підприємство надає роумінгові послуги в 195 країнах на п'яти континентах.

Широкий спектр послуг, які задовольняють сучасні споживчі вимоги (передача даних за технологією 3G, мобільний голосовий зв'язок, обмін повідомленнями, фіксований Інтернет і мобільне телебачення), надає ПрАТ «ВФ Україна» під брендом «VODAFONE». Компанія Vodafone ще у 2008 р. уклала угоду про стратегічне неакціонерне партнерство з ПрАТ «МТС», але на ринок України остаточно вийшла у 2015 р.. У цьому ж році ПрАТ «МТС» провела ребрендинг, почавши надавати послуги під глобальної торговою маркою Vodafone. У 2017 р. ПрАТ «МТС» змінила назву юридичної особи на ПрАТ «ВФ Україна». На сьогодні в Україні мережа Vodafone обслуговує 20,9 млн. абонентів, охоплює більше 95 % території України, на якій проживає 99 % населення, володіє ліцензіями на надання мобільного зв'язку за стандартами GSM-900/1800, CDMA-450.

ПАТ «Укртелеком», на відміну від інших підприємств досліджуваної вибірки, спеціалізується на наданні як традиційних послуг (телеграфний зв'язок, фіксований телефонний зв'язок – міжнародний, міжміський та місцевий), так і розширює свій продуктивний портфель сучасними: «Інтернет від Укртелеком» – швидкісний доступ до мережі Інтернет для абонентів мережі фіксованого телефонного зв'язку; мобільний зв'язок за технологією UMTS/WCDMA (оператор «ТриМоб»). Таким чином, ПАТ «Укртелеком» – одна з найбільших компаній України, яка надає повний спектр телекомунікаційних послуг в усіх регіонах країни. Стійкі конкурентні позиції компанія має саме на ринку послуг фіксованого доступу до мережі Інтернет та фіксованої телефонії. На сьогодні ПАТ «Укртелеком» створило найпотужнішу в Україні національну магістральну мережу передачі даних, побудовану на базі сучасної технології DWDM, яка дозволяє надавати споживачам сучасні телекомунікаційні послуги майже в усіх населених пунктах України. Варто також відзначити, що з жовтня 2013 року ПАТ «Укртелеком» стало частиною «Систем Кепітал Менеджмент» (СКМ) – провідної фінансово-промислової групи України, консолідований дохід якої становив на кінець 2016 р. склав 11,385 млрд. дол. США.

У 2005 р. ринок мобільних операторів поповнило ТОВ «Лайфселл», власником якого є міжнародна компанія Turkcell. У 2006 р. завдяки довгостроковим інвестиціям у розмірі 540 млн. дол. США оператор першим на українському ринку застосував інноваційну технологію EDGE, відкривши для абонентів швидкісний мобільний Інтернет, що на той час дозволило йому отримати статус оператора №1 для смартфонів з найвищим проникненням пристроїв у мережі (52,3%). На сьогоднішній день ТОВ «Лайфселл» залишається інноваційним лідером ринку: у травні 2015 р. компанія стала першим оператором в Україні, який запустив зв'язок третього покоління на основі технології 3G+, яка є останнім досягненням у розвитку 3G-стандарту. Однією з останніх інновацій ТОВ «Лайфселл»

став запуск месенджера ВіР, що дозволяє дзвонити по Україні та за її межами за допомогою високошвидкісного 3G+ мобільного Інтернету. Інноваційний характер діяльності та розвинений бренд lifecell, дозволяє керівництву компанії декларувати амбіційні цілі стати першим українським дата-оператором з новим слоганом «Підключай майбутнє». ТОВ «Лайфселл» залишається третім за величиною ринку оператором мобільного зв'язку в Україні, кількість активних абонентів на кінець 2016 р. становила 9,2 млн., мережа GSM охоплює територію, на якій проживає понад 98 % населення України, надає послуги роумінгу в мережах 468 партнерів у 196 країнах світу.

Комплексні рішення в області широкосмугового доступу до мережі Інтернет, телефонного зв'язку, передачі і зберігання даних на віддалених серверах, як в Україні, так і за кордоном пропонує споживачам ПрАТ «Фарлеп-Інвест», яке представляє телекомунікаційну групу Vega. Компанія постійно розширює перелік своїх послуг завдяки інноваційним рішенням, що дозволяє отримати максимальні переваги від

використання мережі інтернет – IP-телефонія, IP РВХ (віртуальна АТС), інтерактивне телебачення тощо. Завдяки розвитку і модернізації власної мережі, компанія пропонує своїм клієнтам високу якість зв'язку, а також підключення до мережі інтернет на швидкості до 1 Гбіт/сек. Динамічний розвиток ПрАТ «Фарлеп-Інвест» пов'язують з кадровими змінами у топ-менеджменті підприємства. З призначенням нового керівництва в компанії активізувалися наступні напрями: оптимізація бізнес-процесів, масштабний розвиток власної мережі, виведення на ринок нових продуктів. Компанія взяла стратегічний курс на впровадження комплексних телеком-рішень, у першу чергу, для бізнес-сегменту. ПрАТ «Фарлеп-Інвест» також входить до складу групи «Систем Кепітал Менеджмент».

Систематизовану інформація стосовно портфелю послуг досліджуваних підприємств за пріоритетністю представлено у табл. 1.

Чистий дохід від надання послуг вітчизняними ТК-підприємствами наведено на рис. 1.

Таблиця 1

Портфель послуг вибірки досліджуваних ТК-підприємств за пріоритетністю

ТК-підприємство	Рухомий зв'язок		Фіксований зв'язок	
	мобільний зв'язок	3G інтернет	телефонний зв'язок	широкосмуговий інтернет
ПрАТ «Київстар»	+	+	-	+
ПрАТ «ВФ Україна»	+	+	-	+
ПАТ «Укртелеком»	-	-	+	+
ТОВ «Лайфселл»	+	+(3G+)	-	-
ПрАТ «Фарлеп-Інвест»	-	-	+	+

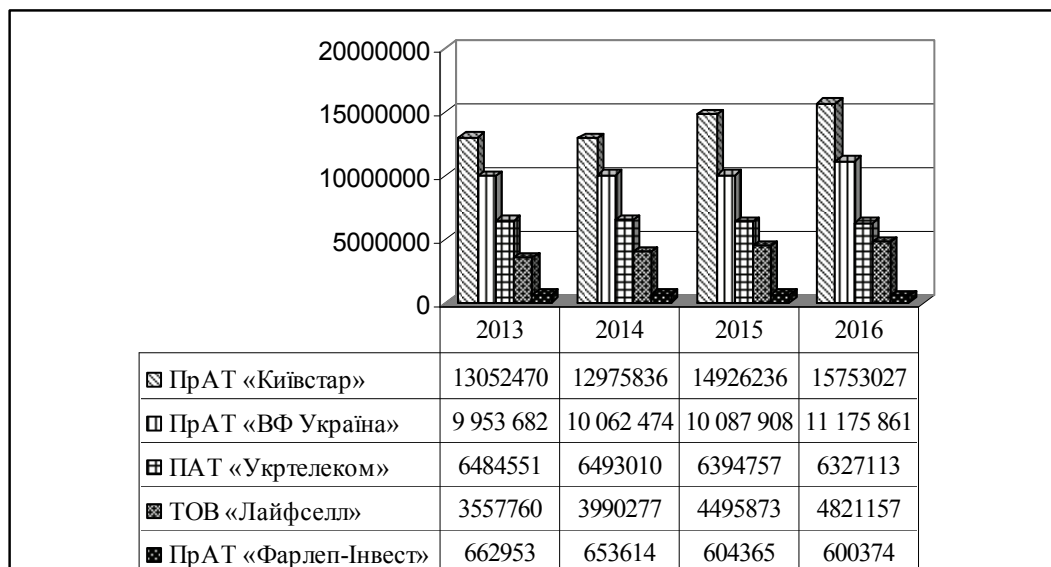


Рис. 1. Динаміка чистого доходу від надання послуг ТК-підприємствами у 2013-2016 рр., тис. грн.

Динаміка чистого доходу від надання послуг деталізована з урахуванням специфіки діяльності досліджуваних підприємств дозволила виокремити ключові фактори впливу та темп приросту цього показника:

- *розвиненість бренду*, що забезпечує зростання кількості абонентів та, як наслідок, дозволяє компаніям знижувати цінові параметри послуг при збереженні позитивного тренду чистого доходу, що сприяє стійкості існуючої клієнтської бази та її пер-

манентному нарощенню. Так, діяльність ПрАТ «ВФ Україна» під брендом Vodafone, що оцінюється в \$21,8 мільярдів та є одним з найвідоміших брендів у світі (згідно з рейтингом Brand Finance 2017) дозволила збільшити дохід від реалізації послуг на 10,8 % у 2016 р. у порівнянні з 2015 р.;

- *інноваційне лідерство*, у цьому контексті варто відзначити, що інноваційна активність є невід'ємною та обов'язковою умовою функціонуван-

ня ТК-підприємств, утримання та збільшення частки ринку, а інноваційне лідерство, що має прояв у пропонуванні нових споживчих цінностей першими, є визначальним фактором нарощення масштабів діяльності. Як приклад, впровадження інноваційної технології 3G+ дозволило ТОВ «Лайфселл» збільшити чистий дохід від реалізації протягом досліджуваного періоду на 35,5% (найбільші темпи приросту серед вибірки досліджуваних компаній);

- *інвестиції у розширення своєї присутності по всій території України та за її межами.* Так ПрАТ «Київстар» досяг значних успіхів завдяки інвестиціям в розвиток мобільної мережі, яка охоплює всі великі та малі міста України, а також понад 28 тис. сільських населених пунктів, усі основні національні й регіональні траси, більшість морських і річкових узбереж, крім того, компанія надає роумінгові послуги в 195 країнах на п'яти континентах. Приріст чистого доходу за досліджуваний період становив 20,7%. Безперечно, він був досягнутий за рахунок синергетичного ефекту розширення зони покриття, розвиненості бренду та відповідності послуг споживчим вимогам. Натомість, ПАТ «Укртелеком», яке орієнтоване на споживчі цінності у сфері фіксованого телефонного зв'язку, незважаючи на присутність компанії по всій території України, має негативний тренд

цього показника (зниження на 2,4%). Обмеженість портфелю послуг також не дозволила ПрАТ «Фарлеп-Інвест» збільшити обсяги реалізації (зниження на 9,4% за 2013-2016 рр.).

Динамічне оцінювання прибутку вітчизняних ТК-підприємств дозволяє констатувати, що його тренд не корелює зі змінами обсягу чистого доходу від надання послуг. Негативна динаміка прибутку від надання послуг операторами мобільного зв'язку (ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна», ТОВ «Лайфселл») на фоні приросту чистого доходу зумовлена їх стратегічною орієнтацією: скороченням вартості послуг для формування стійкої клієнтської бази задля забезпечення перманентних грошових потоків у перспективі, що призводить до перевищення темпів зростання обсягу чистого доходу у порівнянні з темпами зростання повної собівартості (табл. 2).

Натомість орієнтація на скорочення операційних витрат за рахунок впровадження інноваційних рішень спричинила зростання прибутку від надання послуг компаніями фіксованого зв'язку навіть на фоні скорочення чистого доходу. Цілком закономірно вищезазначені тенденції знайшли відображення у девіаціях показників рентабельності послуг ТК-підприємств (табл. 3).

Таблиця 2

Темпи зростання обсягу чистого доходу та повної собівартості ТК-підприємств у 2013-2016 рр., %

ТК-підприємство	Темп приросту чистого доходу від надання послуг				Темп приросту повної собівартості наданих послуг			
	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2016/ 2013	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2016/ 2013
ПрАТ «Київстар»	-0,6	15,0	5,5	20,7	16,9	7,7	9,3	37,6
ПрАТ «ВФ Україна»	1,1	0,3	10,8	12,3	7,9	5,1	27,3	44,4
ПАТ «Укртелеком»	0,1	-1,5	-1,1	-2,4	-37,0	-10,2	5,1	-40,5
ТОВ «Лайфселл»	12,2	12,7	7,2	35,5	12,3	5,8	19,7	42,2
ПрАТ «Фарлеп-Інвест»	-1,4	-7,5	-0,7	-9,4	-6,5	-2,7	-20,3	-27,5

Таблиця 3

Показники рентабельності (збитковості) послуг ТК-підприємств у 2013-2016 рр., %

Підприємство	Роки			
	2013	2014	2015	2016
ПрАТ «Київстар»	59,2	35,3	44,5	39,6
ПрАТ «ВФ Україна»	46,5	37,2	30,9	13,9
ПАТ «Укртелеком»	-25,5	18,4	29,8	22,2
ТОВ «Лайфселл»	4,1	4,0	10,7	-0,8
ПрАТ «Фарлеп-Інвест»	-5,8	-0,6	-5,5	17,7

Для поглиблення аналізу витрат операційної діяльності, нами була проаналізована їх структура з метою визначення ступеня її залежності від специфіки діяльності досліджуваних підприємств. Відзначено, що незалежно від переважання у портфелі послуг фіксованого або мобільного зв'язку, вагома частка припадає саме на виробничі витрати, яка коливається на рівні 70-80%. Частка адміністративних витрат визначається, в першу чергу, витратами на оплату праці керівників і провідних спеціалістів. Інноваційний характер діяльності досліджуваних компаній та динамічні умови ринку, на якому вони функціонують, зумовлюють об'єктивну необхідність формування

управлінського персоналу за рахунок працівників з високим рівнем професійних компетенцій, що зумовлює зростання витрат на оплату їх праці. Зростання частки адміністративних витрат у структурі операційних витрат протягом досліджуваного періоду характерне, в першу чергу, для ПрАТ «ВФ Україна» та ПАТ «Укртелеком». Частка збутових витрат та їх зміна, у значному ступені, визначається рекламною активністю підприємств та є більшою у компаніях, що спеціалізуються на мобільному зв'язку.

Функціонування та розвиток ТК-підприємств забезпечується приростом інвестованого у бізнес капіталу (рис. 2).

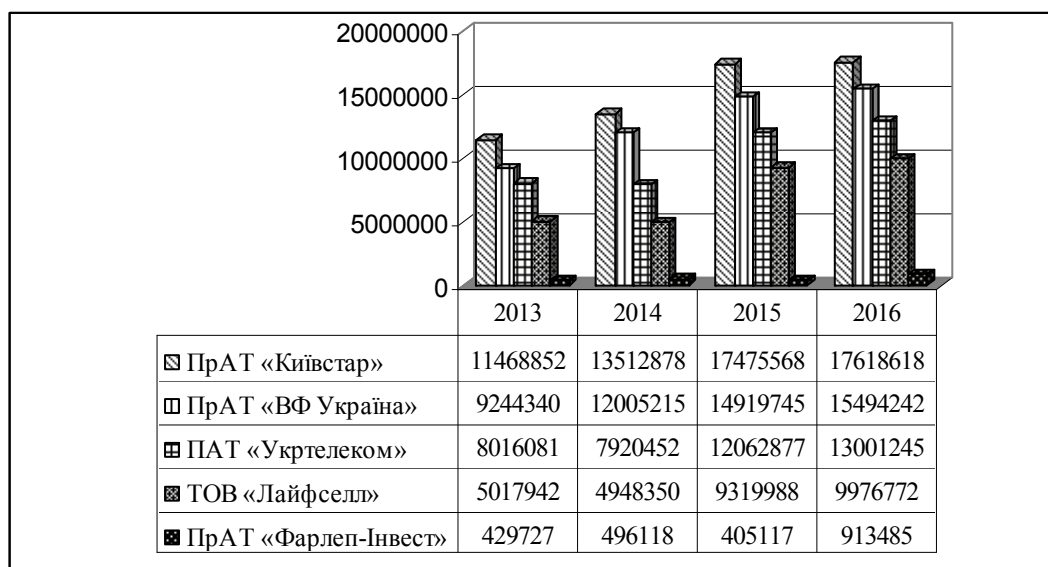


Рис. 2. Обсяг капіталу ТК-підприємств у 2013-2016 рр., тис. грн.

Найбільші темпи зростання інвестованого капіталу цілком закономірно характерні для компаній більш «молодого» віку. Ієрархічний ряд за темпами приросту цього показника протягом досліджуваного періоду буде таким: 1) ПрАТ «Фарлеп-Інвест» (на 112,6%); 2) ТОВ «Лайфселл» (на 98,8%); 3) ПрАТ «ВФ Україна» (на 67,2%), 4) ПАТ «Укртелеком» (на 62,2%); 5) ПрАТ «Київстар» (на 53,6%). Інтерес інвесторів, власників та акціонерів цілком логічно зумовлений перспективністю ринку та досвідом роботи ТК-компаній, набутими компетенціями, сформованими організаційними здатностями, а також наявністю стійкої клієнтської бази.

За структурою джерел виокремлено дві групи компаній: 1) ТК-підприємства, що функціонують за рахунок переважно власного капіталу (ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна», ПАТ «Укртелеком»); 2) ТК-підприємства, діяльність яких фінансується переважно за рахунок позикового, в першу чергу, змінного капіталу (ТОВ «Лайфселл, ПрАТ «Фарлеп-Інвест»). При цьому варто відзначити, що частка власного капіталу мала негативний тренд у ТОВ «Лайфселл» у 2013-2014 рр. виключно внаслідок тимчасової збитковості, спровокованої результатами фінансової діяльності. Відповідно, цей факт можна ідентифікувати не як закономірний, а здебільшого випадковий, та констатувати, що бізнес-діяльність вітчизняних ТК-підприємств фінансується власним капіталом, а у структурі позикового переважають поточні зобов'язання.

Динамічні зміни структури джерел формування капіталу позначилися на показниках фінансової стійкості ТК-підприємств (табл. 4).

Відповідно до традиційних класичних постулатів, які презентовані у підручниках з фінансового та економічного аналізу і бізнес-діагностики, варто констатувати невідповідність більшості показників фінансового стану вітчизняних ТК-підприємств нормативним значенням. Однак, якщо поглибити і доповнити динамічно-кількісний аналіз якісним наповненням, можна відзначити, що така ситуація є цілком закономірною для специфіки досліджуваних підприємств і не є кри-

тичною. Функціонування та життєздатність ТК-підприємств у значному ступені визначаються фінансовими вкладеннями у розвиток мережі передачі даних, відповідно, логічним та стратегічно виправданим є спрямування перманентного (власного) капіталу на збільшення вартості основних засобів задля забезпечення результативності бізнесу у перспективі. З огляду на це, джерелами формування оборотних активів виступає переважно змінний позиковий капітал, а дефіцит власного капіталу для їх поповнення не створює загрози діяльності ТК-підприємств внаслідок їх вагомого рівня ринкового позиціонування та стійких партнерських відносин зі стейкхолдерами.

Динамічний аналіз обсягу активів дозволяє ідентифікувати не притаманну для більшості промислових підприємств, але об'єктивно необхідну для економіки знань, позитивну тенденцію до стрімкого зростання вартості нематеріальних активів ТК-компаній. Необхідність розширення мереж передачі даних цілком логічно зумовлює зростання вартості основних засобів. Внаслідок цих властивостей спостерігається тенденція перевищення темпів зростання вартості необоротних активів над темпами зростання вартості оборотних активів.

Аналітичне оцінювання структури активів ТК-підприємств «руйнує» традиційний стереотип, що підприємства сфери послуг мають мобільну (з переважанням частки оборотних коштів) структуру активів (рис. 3).

Об'єктивна необхідність оновлення основних засобів задля збереження ринкових позицій та забезпечення стійкості бізнесу визначає капіталомісткий характер послуг як фіксованого, так і рухомого (мобільного) зв'язку. Частка необоротних активів становить понад 60% на всіх без винятку компаніях, а її девіації зумовлюються специфікою надання послуг: з відстрочкою платежу чи через передоплату. Це впливає як на частку дебіторської заборгованості, так і на частку оборотних активів, та опосередковано зумовлює варіації частки необоротних активів.

Показники фінансової стійкості ТК-підприємств у 2013-2016 рр.*

Показник	Роки				Показник	Роки			
	2013	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016
ПрАТ «Київстар»									
КА	0,802	0,625	0,622	0,708	КМВК	0,011	-0,115	-0,198	0,031
КПК	0,804	0,658	0,630	0,720	КЗВОК	0,035	-0,409	-0,538	0,033
ПрАТ «ВФ Україна»									
КА	0,809	0,581	0,630	0,657	КМВК	0,166	0,162	-0,212	-0,163
КПК	0,816	0,587	0,631	0,665	КЗВОК	0,402	0,175	-0,574	-0,508
ПАТ «Укртелеком»									
КА	0,547	0,579	0,694	0,714	КМВК	-0,246	-0,041	0,047	0,051
КПК	0,591	0,614	0,810	0,790	КЗВОК	-0,837	-0,312	-0,575	-0,251
ТОВ «Лайфселл»									
КА	-0,136	-1,203	0,320	0,335	КМВК	11,147	1,748	-1,770	-1,656
КПК	-0,091	-1,159	0,327	0,340	КЗВОК	-14,110	-15,58	-6,205	-5,895
ПрАТ «Фарлеп-Інвест»									
КА	0,216	-0,168	0,013	0,486	КМВК	-0,181	-0,081	-1,474	-0,235
КПК	0,596	0,479	0,231	0,657	КЗВОК	-1,642	-1,421	-1,302	-1,722

* Умовні позначення: КА – коефіцієнт автономії, КПК – коефіцієнт перманентного капіталу, КМВК – коефіцієнт маневреності власних коштів, КЗВОК – коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами

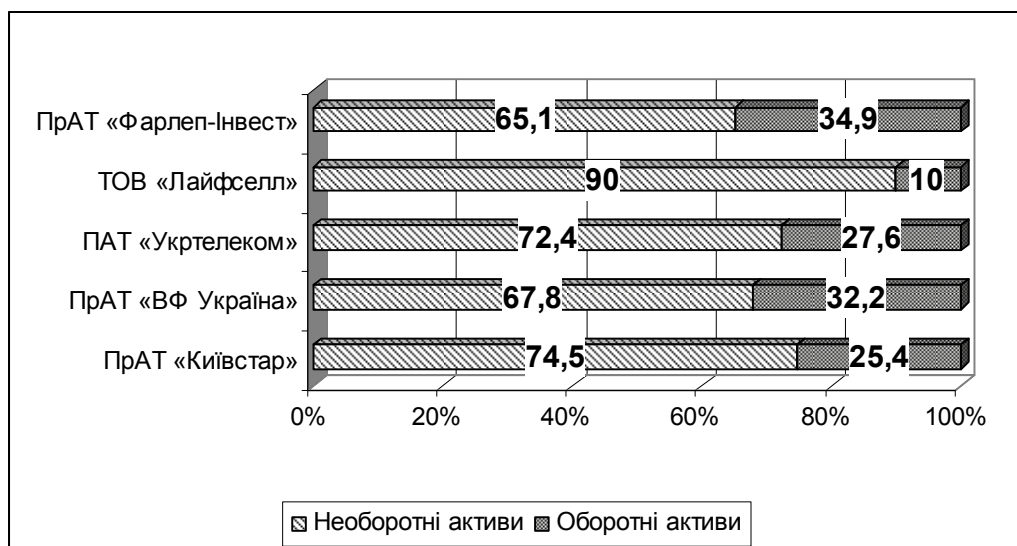


Рис. 3. Структура активів ТК-підприємств, % (усереднені дані за 2013-2016 рр.)

Уповільнення показників ділової активності вітчизняних ТК-підприємств зумовлено масштабним пропонуванням цінностей у сфері зв'язку та передачі даних та, як наслідок, зниженням їх цінкових параметрів (табл. 5).

Вищезазначені тенденції продукують зниження оборотності оборотного капіталу та збільшення тривалості його обороту. Спроби залучення нових клієнтів на основі пропозицій відстрочки платежу за послуги позначаються на зростанні періоду погашення дебіторської заборгованості. Використовуючи традиційну логіку інтерпретації фінансово-економічних показників, таку динаміку варто відзначити як негативну, але зі стратегічних позицій вона сприяє розширенню клієнтської бази та зростанню лояльності споживачів до певної компанії. Підвищення якості по-

слуг і масштабності їх терито-ріального надання провокує зростання потреби в капіталі. При зниженні вартості послуг генерується негативний тренд скорочення капіталовіддачі у ретроспективному періоді, але створює передумови для її підвищення у перспективі.

Показники ліквідності ТК-підприємств систематизовані у табл. 6. Їх аналіз відповідно до традиційного формату інтерпретації результатів аналізу свідчить про низький рівень платоспроможності. Однак, необхідно враховувати, що досліджувані компанії входять до складу великих інтеграційних утворень, що значно спрощує, у випадку необхідності, їх доступ до фінансових ресурсів та забезпечує захист від рейдерства та поглинання.

Таблиця 5

Показники ділової активності ТК-підприємств у 2013-2016 рр.*

Показник	Роки				Показник	Роки			
	2013	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016
ПрАТ «Київстар»									
КОК	5,6	3,6	3,5	3,0	ПДЗ	36,1	40,1	51,8	40,5
ТОК	65,6	101,0	105,0	123,2	КВ	1,1	1,0	0,9	0,9
ПрАТ «ВФ Україна»									
КОК	3,4	1,7	2,9	3,2	ПДЗ	49,6	53,5	42,9	63,8
ТОК	108,4	221,2	126,9	115,0	КВ	1,1	0,8	0,7	0,7
ПАТ «Укртелеком»									
КОК	3,6	4,2	3,9	3,4	ПДЗ	52,6	70,2	71,2	77,5
ТОК	101,9	85,9	93,2	107,3	КВ	0,8	1,0	0,6	0,5
ТОВ «Лайфселл»									
КОК	9,4	6,1	5,1	5,0	ПДЗ	11,7	12,6	11,1	14,9
ТОК	38,7	60,1	71,4	72,8	КВ	0,7	0,8	0,5	0,5
ПрАТ «Фарлеп-Інвест»									
КОК	5,2	2,7	3,5	3,5	ПДЗ	54,3	59,9	74,4	81,1
ТОК	70,2	133,6	104,9	104,8	КВ	1,5	1,3	1,5	0,7

* Умовні позначення: КОК – коефіцієнт оборотності оборотного капіталу, обороти; ТОК – тривалість обороту оборотного капіталу, дні; ПДЗ – період погашення дебіторської заборгованості, дні; КВ – капіталовіддача, грн/грн

Таблиця 6

Показники ліквідності ТК-підприємств у 2013-2016 рр.

Показник	Роки				Роки			
	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
ПрАТ «Київстар»					ПрАТ «ВФ Україна»			
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,04	0,78	0,66	1,08	1,74	1,23	0,64	0,68
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,86	0,71	0,59	1,03	1,65	1,21	0,61	0,65
Коефіцієнт критичної ліквідності	0,29	0,40	0,26	0,67	0,85	0,91	0,40	0,27
ПАТ «Укртелеком»					ТОВ «Лайфселл»			
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,55	0,50	0,71	0,68	0,07	0,06	0,14	0,15
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,48	0,43	0,61	0,60	0,04	0,05	0,06	0,05
Коефіцієнт критичної ліквідності	0,19	0,02	0,06	0,11	0,02	0,04	0,04	0,02
ПрАТ «Фарлеп-Інвест»								
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,73	0,93	0,56	0,55				
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,59	0,47	0,45	0,46				
Коефіцієнт критичної ліквідності	0,02	0,05	0,06	0,03				

Проведений аналіз доцільно доповнити ефективністю використання персоналу досліджуваних компаній та витрат на оплату його праці. При цьому варто відзначити, що всі ТК-підприємства висувують високі вимоги до своїх працівників, але, поряд з цим, намагаються формувати і застосовувати найбільш дієвий інструментарій як матеріального, так і нематеріального стимулювання задля активізації їх творчого потенціалу, організаційних і креативних здібностей.

Динаміка продуктивності праці досліджуваних ТК-підприємств дозволяє диференціювати їх на дві групи (рис. 4): перша, характеризується максимальними значеннями цього показника з позитивним трендом його зростання та характерна для підприємств рухомого (мобільного) зв'язку (ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна», ТОВ «Лайфселл»); для другої групи значення показника хоча і мають позитивну тенденцію зростання, але в абсолютному виразі

на порядок нижче – це підприємства фіксованого зв'язку (ПАТ «Укртелеком», ПрАТ «Фарлеп-Інвест»).

Аналогічні групи можна виокремити за показником зарплатовіддачі (рис. 5) та зробити висновок, що зростання чистого доходу від надання послуг пере-

вищує темпи зростання витрат на матеріальне стимулювання персоналу. Це дозволяє зробити висновок про виважену політику керівництва досліджуваних ТК-компаній щодо управління формуванням, використанням та стимулюванням персоналу.

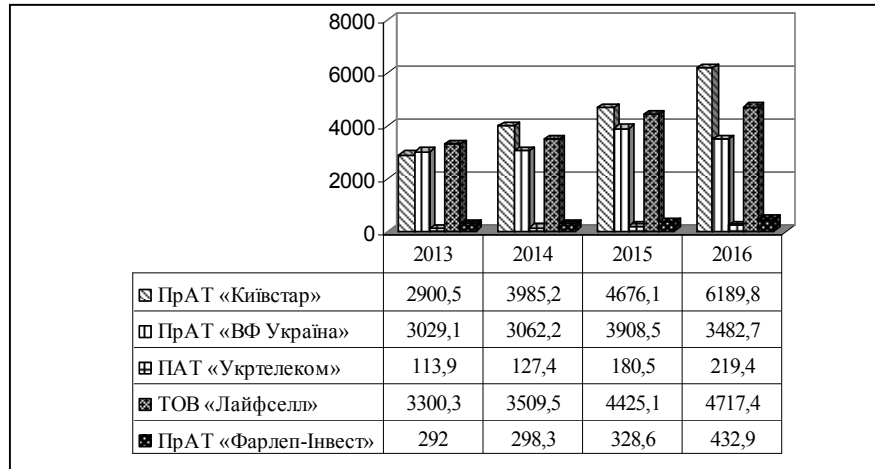


Рис. 4. Продуктивність праці персоналу ТК-підприємств у 2013-2016 рр., тис. грн. / особу

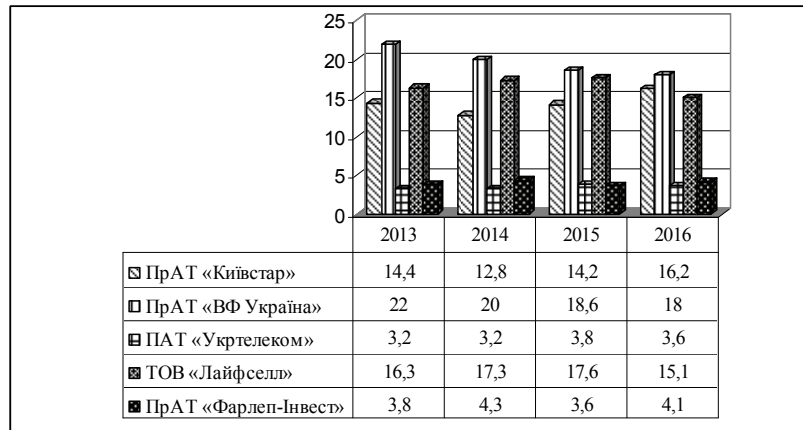


Рис. 5. Зарплатовіддача на ТК-підприємствах у 2013-2016 рр., грн./грн.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило констатувати, що результативність діяльності мобільних операторів вище, ніж компаній з фіксованого зв'язку і широко-смугового Інтернету, що зумовлено трансформацією споживчих цінностей від традиційних засобів зв'язку та передачі інформації до мобільних (рухомих) їх версій. Інноваційні рішення, що пропонуються компаніями фіксованого зв'язку на сьогодні не займають вагомої частки у структурі їх послуг внаслідок недостатньої поінформованості потенційних клієнтів. Незважаючи на певні девіації показників, які презентують результативність бізнес-діяльності ТК-компаній та їх фінансово-економічний стан, варто відзначити, що досліджувані підприємства мають вагомі перспективи для розвитку, зумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. До перших варто віднести досвід функціонування на ринку телекомунікаційних послуг та акумульовані стратегічні ресурси. Зовнішні фактори зумовлені зростанням попиту на послуги ТК-підприємств і розширенням інформаційно-комунікаційного простору. Забезпечення об'єктивності діаг-

ностики бізнес-діяльності ТК-компаній можливо виключно на основі розширення традиційного підходу до інтерпретації показників та динаміки їх змін якісним аналізом з урахуванням стратегічних орієнтирів розвитку компаній на ринку телекомунікаційних послуг.

Список використаних джерел

1. Василенко В.А. Диагностика устойчивого развития предприятий: К.: ЦУЛ, 2006. – 187 с.
2. Воронкова А.Э. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом предприятия: диагностика и организация: [монография] / А.Э. Воронкова. – Луганск: ВГУ, 2000. – 315 с
3. Управління послугами зв'язку [Текст]: навч. посібник; / В.М. Гранатуров, І.В. Литовченко. – К.: Освіта України, 2010. – 254 с. – Рек. МОН України.
4. Гречан А.П. Диагностика ефективності діяльності підприємств // А.П. Гречан, Н.Й. Радіонова // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2011. – № 10 (164), Ч. 1. – С. 56-61

5. Каплан Р.С., Нортон Д.П. Стратегическое единство: создание синергии организации с помощью сбалансированной системы показателей. М.: Вильямс, 2006. 384 с
6. Князева О.А. Оцінка стійкого розвитку телекомунікаційного підприємства / О.А. Князева, Н.В. Дойсан // Економічний часопис – XXI. – Київ. – 2013. – № 5-6(1). – С. 71-74.
7. Костирко, Л.А. Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства [Текст]: моногр. / Л.А. Костирко. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Х. : Фактор, 2008. – 336 с. 8
8. Кривов'язюк І.В. Функціонування та розвиток підприємств в умовах кризи: системно-аналітичний підхід: Монографія. – Луцьк: ЛНТУ, 2012. – 392 с.
9. Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України. [Електронний ресурс]. – <https://smida.gov.ua/>
10. ПАТ «Укртелеком». Офіційний сайт компанії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrtelecom.ua/about/finance/financial_reports
11. ПрАТ «Київстар». Офіційний сайт компанії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kiyivstar.ua/uk/about/about/partners>
12. ПрАТ «ВФ Україна». Офіційний сайт компанії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.vodafone.ua/>
13. ПрАТ «Фарлеп-Інвест». Офіційний сайт компанії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vega.ua/>
14. Рапопорт В.Ш. Диагностика управления В.Ш. Рапопорт. – М.: Финансы и статистика, 1991. – 244 с.
15. ТОВ «Лайфселл». Офіційний сайт компанії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.lifecell.ua/>
16. Швиданенко, О.І. Олексюк, А.І. Дмитренко. Бізнес-діагностика діяльності підприємства: Навч. Посібник – К.: КНЕУ. – 2008. – 344 с.